

LÚTOSŤ

Petrova a Judášova ľútosť

Nie každý pocit viny je výrazom pravej ľútosti nad hriechmi a otvorením sa Božiemu milosrdenstvu. V Evanjeliu nachádzame dva druhy ľútosti: Judášovu a Petrovu ľútosť.

Judáš po zrade prichádza s veľkou ľútosťou a smútkom v srdci k farizejom a hádžuc strieborniaky hovorí: „*Zhrešil som, lebo som zradil nevinnú krv. /.../ odišiel; a potom sa šiel obesit*“ (Mt 27,4-5). Judáš upadol do zúfalstva: jeho strašné výčitky svedomia sú spojené s falošným vedomím, že je odvrhnutý a prehral. Najväčším prameňom Judášovho zúfalstva je jeho vlastná pýcha: vidí síce tragický omyl, ktorého sa dopustil, ale už nevidí Ježišovu lásku a milosrdenstvo. Je to pýcha, ktorá spôsobuje, že človek radšej zahynie, než by sa sklonil pred Bohom a prosil ho o milosrdenstvo. Judáš nie je tragickou obeťou slepeho osudu, ako ho niektorí predstavujú, ale je obeťou svojho uzavretia sa do seba a svojej pýchy. Pocit viny Judáša je chorobný, pretože ho vedie k zúfalstvu a k samovražde. V chorobnom pocite viny človek sa sám chce potrestať za svoj hriech. Takéto trestanie seba však neoslobodzuje od hriechu, ale ničí človeka. Ježišova obeta na kríži by bola zbytočná, keby mohol človek sám odčiniť svoje viny.

Petrov hriech je tiež veľký. Trikrát zapiera svojho Učiteľa, potvrdzujúc to ešte zaklínaním a prísahami. Keď však spev kohúta pripomenul Petrovi jeho hriech, „*vyšiel von a horko sa rozplakal*“ (Lk 22,62).

Ťažko by bolo porovnať, ktorý z týchto dvoch hriechov je väčší: Judášov či Petrov. Hriech sa totiž nemeria len vonkajšími prejavmi, ale predovšetkým postojom srdca. Peter „*horko plače*“, ale nezúfa si; jeho hriech ho nevedie k smrti, ale k plnšiemu zvereniu sa Ježišovi (porov. Jn 21,15nn.). Pocit viny Petra je hlasom jeho svedomia, ktorý ho vedie k skutočnému obráteniu sa.

V našom dozrievaní vo viere, pri čoraz zrelšom využívaní sviatosti zmierenia, pôjde medzi iným, o očistenie našej skúsenosti ľútosťou a o rozhodnutie očistiť sa od „*judášových prvkov*“: od chorobného pocitu viny, paralyzujúcej hanby a strachu o seba, ktoré majú svoj prameň v našej pýche zranenej vlastným hriechom. Najhorším zlom pre človeka nie je sám hriech, ale pýcha s ním spojená, ktorá ho uzatvára do jeho vlastného hriechu a nedovoľuje mu otvoriť sa ponúkanému Božiemu milosrdenstvu.

Kritéria na odlíšenie Petrovej a Judášovej ľúlosti

Uvádžeme niekoľko kritérií, ktoré nám môžu pomôcť, spoznať našu vnútornú situáciu, aby sme si mohli odpovedať na otázku, aká je naša ľútosť nad hriechmi. Koľko je v nej ešte Judášovho uzatvorenia sa do seba, zúfalstva, nespoznanej pýchy.

I. Pravá ľútosť (zdravý pocit viny)

Človek celkove uznáva svoj hriech, ale zároveň sa od neho dištancuje, aby sa sústredil predovšetkým na Boha a jeho nekonečné milosrdenstvo. Dávid vyznáva svoj hriech a hovorí: „*Zhrešil som proti Pánovi*“ (2Sam 12,13). Svoju ľútosť nad hriechmi Dávid vzťahuje na Boha.

Judášova ľútosť (chorobný pocit viny):

Človek neakceptuje svoj hriech, ale sa ani nedokáže od neho odtrhnúť; sústreďuje sa naň a trápi sa preň. Judáš hovorí: „*Zhrešil som, lebo som zradil nevinnú krv*“ – v tomto vyznaní nie je vzťah k Bohu; je to len vzťah k sebe samému a vlastnému pocitu viny.

II. Pravá ľútosť

Človek si je vedomý, že nie je schopný, sám sa potrestať za hriech, vynahradiť a napraviť zlo, ktorého sa dopustil. Preto pokorne prosí ukrižovaného Ježiša, aby On sám vzal na seba jeho viny, aby on niesol bolestné následky ľudského hriechu. Človek, ktorý skutočne ľutuje, dokonale cíti, že ak by si Boh pamätal ľudské hriechy, nikto by nemohol pred ním obstať (porov. Ž 130,3).

Judášova ľútosť:

Človek vo svojej pýche neprosí, aby niekto druhý niesol následky jeho hriechu, sám sa trestá za vykonané zlo. Samovražedná Judášova smrť je „trestom“, aký si sám uložil za „vydanie nevinné krvi“. V chorobnom pocite viny sa človek zmieta medzi pocitmi povýšenosti i pýchy a pohrdaním i nenávisťou k sebe. A to môže viesť až k samovražde.

III. Pravá ľútosť

Človek sa oslobodzuje od strachu o seba kvôli svojim hriechom a riadi sa predovšetkým láskou. „*V láske niet strachu, a dokonalá láska vyháňa strach, lebo strach má v sebe trest, a kto sa bojí, nie je dokonalý v láske*“ (1Jn 4,18).

Judášova ľútosť:

Človek sa riadi predovšetkým strachom, pretože niet v ňom lásky. Bojí sa dôsledku svojich skutkov; pretože nechce alebo si myslí, že nemôže prijať Božiu lásku, cíti sa teda stále ohrozený a nevidí východisko zo svojej situácie. Konečným dôsledkom Judášovej ľútosti je vždy zúfalstvo.

IV. Pravá ľútosť

Človek akceptuje svoju hriešnu minulosť, ale sa od nej odtrháva a beží s nádejou v ústrety budúcnosti. Preto je s pravou ľútosťou nad hriechmi spojená nádej. Táto nádej sa vyjadruje v dôvere v Boha a v rozhodnutí polepšiť sa (dôvera v seba sa opiera o dôveru v Boha). So zdravým pocitom viny je spojená aj túžba vyjadriť svoje obrátenie v konkrétnej činnosti pre Boha a pre ľudí. S takýmto pocitom viny stávajú sa chyby, ktorých sme sa dopustili v minulosti, „príležitosťou“, aj keď bolestnou, predsa neraz veľmi účinnou, na väčšie zverenie sa Bohu v dôvere a láske. Pre Petra bola bolestná skúsenosť, že zaprel Učiteľa, ale práve pri tejto príležitosti nakoniec poznal, čím je on – Peter, a čím je Ježiš.

Judášova ľútosť:

Človek sa nevie odtrhnúť od minulosti: neakceptuje ju, chcel by od nej utiecť a vymazať ju. Nedokáže sa ani poučiť zo svojich chýb a pozeráť s nádejou do budúcnosti. A preto je s chorobným pocitom viny spojený smútok a depresia. Často tento pocit viny sprevádza strach pred akýmkoľvek konaním, aby sa nestalo príležitosťou k novému hriechu.

V. Pravá ľútosť

Človek sa sústreďuje na osobný vzťah k Bohu: dôležité je pre neho puto s odpúšťajúcim Otcom. Sviatosť zmierenia je zakúsením návratu k Otcovi.

Judášova ľútosť:

Nejde tu o osobný vzťah, ale o vzťah k zákonu. S vedomím porušenia zákona je spojené vedomie potreby znášať trest. A preto je tiež s chorobným pocitom viny spojená túžba po legálnej čistote (ktorá dáva predpoklad vyhnúť sa trestu), a nie túžba po osobnom pute.

VI. Pravá ľútosť

Človek vie rozlíšiť nedobrovoľné, neusporiadané túžby, myšlienky a pocity od hriechov, ktorých sa dopustil. Takéto myšlienky, túžby a pocity považuje za prejavy sklonu k hriechu, ale ich nehodnotí ako hriechy.

Judášova ľútosť:

Existuje silný sklon obžalovať a obviňovať sa aj z neusporiadaných myšlienok, túžob a pocitov, ktoré nie sú dobrovoľné. Čím viac sa človek obviňuje a bojí sa svojich negatívnych pocitov, tým častejšie sa vracajú až po obsesiu.

VII. Zdravý pocit viny

Človek nezakusuje paralyzujúcu hanbu, ktorá by mu znemožňovala priznať sa k vine pred sebou a vyznať ju pred kňazom. Nesnaží sa ospravedlňovať pred sebou a pred inými.

Chorobný pocit viny:

Je obyčajne spojený s paralyzujúcou hanbou, ktorá sťažuje a niekedy priam znemožňuje vyznať previnenia. Obyčajne sa to spája aj s potrebou ospravedlňovať sa a vysvetľovať pred sebou a pred inými.

VIII. Zakúsenie pravej ľútosti

Dáva človekovi možnosť objektívne oceňovať svoju vinu. Nezmenšuje ju, ale ju ani prehnane nezväčšuje. V prípade konfliktu s blíždymi dokáže vidieť hranice medzi vlastnou a cudzou vinou.

Chorobný pocit viny:

Človek nedokáže objektívne rozoznať svoju vinu, a preto osciluje medzi dvoma krajnosťami: úplným očisťovaním sa alebo nadmerným obžalúvaním sa. V konfliktnej situácii s blíždymi sa správa tiež extrémne, prenáša celú zodpovednosť na druhých alebo berie nesprávne na seba celú vinu.

IX. Zdravý pocit viny

Človek akceptuje seba spolu s tým všetkým, aký je a čo má, vidí svoje prednosti a cení si ich, vie však súhlasiť aj so svojimi obmedzeniami. Nevynáša sa nad slabších, ako je on, ale sa ani neponižuje pred silnejšími. Zdravý pocit viny nerobí človeka citlivým na seba samého.

Chorobný pocit viny:

Nedokáže prijať seba: nevie oceniť svoje prednosti a neprijíma svoje obmedzenia. Často závistlivým okom pozerá na iných. Takýto pocit viny robí človeka precitliveným na seba.

Obraznou rečou mohli by sme chorobný pocit viny prirovnať k zážitku žiaka, ktorý sa previnil voči učiteľovi, o ktorom cíti, že ho neakceptuje, a ktorého sám nemá rád. Prvým pocitom žiaka bude vtedy strach o seba. Žiak sa bude s nepokojom pýtať, aký trest mu

vymeria ten nemilý človek za vinu, ktorej sa dopustil. Učiteľ bude v úlohe sudcu, žiak sa bude cítiť podriadený sudcovskej úlohe učiteľa. Obidvaja budú stať na pôde zákona, žiak sa bude odvolávať na kódex žiaka, učiteľ na kódex učiteľa.

Pravú ľútosť môžeme prirovnať k zážitku dieťaťa, ktoré sa previniло voči matke, ktorá ho miluje, a ktorú i ono miluje. Prvým pocitom vtedy nebude strach o seba, ale bolesť nad tým, že ranilo matku, a snaha znova nadviazať s ňou intímne puto. Dieťa sa nebojí matky, samo prichádza s dôverou a hovorí jej o svojej vine. Je ochotné zniesť trest. Matka nevystupuje v úlohe sudcu, ale v úlohe, ktorá je jej vlastná: v úlohe milujúcej matky. Dieťa nebude cítiť, že je súdené, aj keby bolo potrestané. Matka a dieťa sa nebudú odvolávať na zákon, ale na puto lásky, ktoré ich spája.

Spracovala: Katka Ambrišková

© Spoločenstvo sv. Michala Archanjela